

БЮДЖЕТ ДЛЯ ГРОМАДЯН

ВЕРХНЯНЬСЬКА ОТГ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ГРОМАДСЬКЕ
ПАРТНЕРСТВО
ЗА ПРОЗОРИ
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ!

**Global
Communities**
Partners for Good

ВСТУП

ШАНОВНІ ЖИТЕЛІ ВЕРХНЯНСЬКОЇ ОТГ

Ми створили цей документ для того, щоб презентувати основну інформацію про публічні фінанси нашої громади простою та доступною мовою для того, щоб допомогти вам зрозуміти, що собою представляє бюджет нашої громади та як ми ним розпоряджаємось.

Що таке бюджет для громадян?

Бюджет для громадян – це спрощена, позбавлена технічної мови презентація комплексної інформації про бюджет. Бюджет для громадян доповнюється візуалізаціями, щоб спростити розуміння складних цифр.

Основна мета «бюджету для громадян» - це зробити складну та технічну бюджетну інформацію доступною для широкого кола осіб.

Бюджет для громадян допомагає зрозуміти бюджет своєї громади кожному громадянину, він допомагає побачити своє місце в бюджеті, зрозуміти, що бюджет громади, це кошти всіх жителів громади, побачити, що гроші в бюджеті не з'являються нізвідки, а також зрозуміти, що витрати з бюджету не робляться лише за бажанням когось з керівників громади, або групи громадян.

В той самий час, бюджет для громадян допомагає визначити можливості для впливу на формування та витрачання бюджету своєї громади.

БЮДЖЕТ ДЛЯ ГРОМАДЯН

- Зрозуміти бюджет своєї громади

- Побачити своє місце в бюджеті

- Бюджет громади - кошти всіх жителів громади

- Зрозуміти джерела надходження грошей

- Визначити можливості формування бюджету

- Визначити можливості витрачання бюджету

ВАЖЛИВІ ТЕРМІНИ

Місцевий бюджет – це фінансовий план громади. В ньому визначається, звідки громада буде отримувати кошти, а також на що їх витратить. Бюджет громади формується та управляється на основі Бюджетного кодексу України. Це означає, що існують чіткі правила, звідки і в якому порядку громада отримує кошти в свій бюджет, а також куди вона може їх витратити. Бюджет, а також зміни до нього затверджуються рішенням місцевої ради.

Доходи бюджету – кошти, виражені в грошах, які громада заробила сама, а також отримала від держави. Доходи бюджету формуються з податків та зборів, неподаткових надходжень (наприклад, кошти, отримані за надання адміністративних послуг, кошти, які самостійно заробили бюджетні установи).

Видатки бюджету – кошти, що витрачаються на цілі та заходи, які заплановані в бюджеті. Видатки можуть бути поточні та капітальні.

Трансферти – це кошти, які передаються з бюджетів інших рівнів до бюджету громади. До трансфертів відносяться дотації та субвенції.

Субвенції – кошти, які з державного бюджету передають місцевим бюджетам на виконання конкретних повноважень, які делеговані державною. Ці кошти можна використовувати лише за певним призначенням. Приклади субвенцій – інфраструктурна, медична, освітня. Субвенції також можуть передаватися з одного місцевого бюджету іншому. Наприклад, передача коштів обласній лікарні на лікування міських жителів - з міського в обласний бюджет.

Дотації – кошти, які виділяються з бюджету вищого рівня для того, щоб досягти рівних доходів населення у всіх населених пунктах.

Загальний фонд – це кошти, передбачені для надання послуг державними установами. Кошти загального фонду витрачаються переважно на виплати заробітної плати та оплату енергоносіїв, для надання громадянам послуг освіти (дитячі садки, школи, позашкільні заклади), культури (будинки культури, клуби, бібліотеки, музеї), медицини (ФАПи, амбулаторії), соціального захисту, фізичної культури і спорту (дитячо-юнацька спортивна школа, заходи та змагання різного характеру).

Спеціальний фонд – це окремий фонд, кошти якого мають цільове спрямування. Основну частину спеціального фонду формують бюджет розвитку та власні надходження бюджетних установ, а також інші ресурси, наприклад гранти від міжнародних організацій.

Бюджет розвитку – кошти, які витрачаються на капітальне будівництво, реалізацію інвестиційних проектів, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства тощо. Тобто на будівництво, модернізацію та ремонт доріг, шкіл, садочків, амбулаторій, клубів.

БЮДЖЕТНИЙ ЦИКЛ В ОТГ

Бюджет – це ключовий інструмент для управління громадою, а також втілення в життя пріоритетів та цілей розвитку громадою. Дії органу місцевого самоврядування по управлінню бюджетом громади на один рік умовно можуть бути розділені на декілька стадій, і займають більше часу, ніж 1 календарний рік. Період управління бюджетом на один рік – називається бюджетний цикл і включає в себе 4 стадії: планування та складання проекту бюджету, розгляд проекту бюджету та його затвердження, реалізація прийнятого бюджету, і, на сам кінець, звітування про результати виконання бюджету за рік. Один бюджетний цикл займає більше, ніж півтора календарних роки. Завершення одного бюджетного циклу фактично накладається на початок вже наступного бюджетного циклу.

Складання прогнозу бюджету. Прогноз бюджету робиться на 3 роки – плановий (тобто, той, на який плануємо бюджет) і 2 наступні роки. Ці наступні роки називають прогнозними. Прогноз робиться для того, щоб розуміти, які податки та скільки їх буде збиратися в наступні 3 роки, а також на які цілі витратитимуться гроші від зібраних податків. Прогноз на наступні 3 роки оприлюднюється на сайті ради та приймається на сесії не пізніше 1 вересня.

Складання бюджету. На цій стадії загальнодержавні органи подають розрахунки міжбюджетних трансфертів, розробляються та подаються бюджетні запити. На основі поданих розрахунків міжбюджетних трансфертів та бюджетних запитів вже відбувається розробка проекту рішення про місцевий бюджет. Підготовлений попередній проект бюджету оприлюднюється на сайті ради.

Розгляд та затвердження бюджету. Попередній проект рішення про бюджет обговорюється та затверджується на засіданні постійної комісії місцевої ради, яка відповідає за питання бюджету. Далі проект рішення передається на розгляд виконавчого комітету, який також повинен його затвердити. Після цього проект бюджету розглядається та затверджується вже на сесії місцевої ради. Рішення про затвердження бюджету приймається не пізніше, ніж 25 грудня. Після прийняття, рішення, а також сам бюджет оприлюднюються на сайті ради.

Виконання бюджету. Саме на цьому етапі здійснюються всі витрати та збираються всі податки. Окрім того, протягом виконання бюджету може виникнути необхідність внесення змін в нього. Всі зміни – проходять окрему процедуру від розгляду бюджетною комісією ради і до затвердження на сесії ради. Окрім того, законодавством встановлено обов'язок щоквартального звітування про виконання бюджету, що також передбачає затвердження кварталних звітів окремими рішеннями ради по завершенню кожного кварталу.

Звітування про виконання бюджету. По завершенню року, для якого виконувався бюджет, розпочинається підготовка звіту про виконання бюджету за рік. Звіт також проходить всю процедуру розгляду та затвердження в усіх інстанціях, яка завершується розглядом та затвердженням рішення місцевою радою. Затверджений звіт після затвердження оприлюднюється на сайті ради. Окрім того, бюджетне законодавство встановлює обов'язкову вимогу щодо проведення публічного звітування про виконання бюджету. Публічне представлення звіту про виконання бюджету повинно відбутись не пізніше, ніж 15-те березня наступного року. Місцева рада повинна широко анонсувати захід, на якому буде представлятись звіт про виконання бюджету, серед широкої громадськості.

ЯК МОЖНА ВПЛИВАТИ НА БЮДЖЕТ СВОЄЇ ГРОМАДИ?

**ТРАВЕНЬ -
ЖОВТЕНЬ**

**СКЛАДАННЯ
БЮДЖЕТУ**

В цей час відбувається складання бюджету на наступний рік.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подавати пропозиції до бюджету депутатам;
- Подавати пропозиції безпосередньо до місцевої ради; Місцева рада також сама може організувати процес збору пропозицій до бюджету від громадян;
- Брати участь в експертних групах, дорадчих органах, наприклад, з питань врахування бюджетом гендерних аспектів.

**ЛИСТОПАД -
25 ГРУДНЯ**

**РОЗГЛЯД ТА
ПРИЙНЯТТЯ**

В цей час попередній проект проходить узгодження та обговорення, під час кожного з яких до бюджету можуть вноситись певні незначні зміни.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Взяти участь в бюджетних слуханнях та висловлювати свої пропозиції до проекту бюджету. Слухання може ініціювати рада або громадяни самостійно;
- Відвідувати засідання бюджетної комісії, виконавчого комітету та сесії ради;
- Допомогати фінансистам в створенні Бюджету для громадян;
- Сприяти поширенню прийнятого рішення про бюджет, а також Бюджету для громадян – розповсюджувати ці документи електронно, обговорювати їх з колегами чи знайомими.

**ЛИПЕНЬ -
ВЕРЕСЕНЬ**

**СКЛАДАННЯ
ПРОГНОЗУ**

В цей час відбувається складання прогнозу бюджету на наступні 3 роки.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подавати пропозиції до прогнозу бюджету в управління та відділи – звичайним листом, надісланим поштою чи електронною;
- Подавати пропозиції безпосередньо до фінвідділу – контакти дивіться в кінці цього документу; Місцева рада також сама може організувати процес збору пропозицій до прогнозу бюджету від громадян через ЦНАП чи під час заходів, у місцях масового збору людей;
- Брати участь в експертних групах, дорадчих органах, наприклад, з питань врахування прогнозом довгострокових інфраструктурних проектів.

**СІЧЕНЬ -
ГРУДЕНЬ**

**ВИКОНАННЯ
БЮДЖЕТУ**

В цей час відбуваються закупівлі, фінансується робота бюджетних установ і організацій, збираються податки. За потреби вносяться зміни до бюджету.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подати проект на конкурс «Бюджету участі». Брати участь в кампаніях агітації за проекти бюджету участі та голосувати за проекти бюджету участі;
- Ініціювати громадський моніторинг виконання бюджету;
- Відвідувати засідання бюджетної комісії та сесій міської ради, на яких розглядаються бюджетні питання.

**СІЧЕНЬ -
15 БЕРЕЗНЯ**

ЗВІТУВАННЯ

Вже по завершенню календарного року розпочинається етап звітування про виконання бюджету за рік.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Взяти участь в обговоренні звіту про виконання бюджету під час його публічного представлення;
- Відвідати сесії, на якій звіт про виконання бюджету затверджується;
- Ініціювати громадський аудит виконаного бюджету: як по окремих напрямках (наприклад, щодо гендерної орієнтованості чи освіти), так і всього бюджету в цілому.

НАША ГРОМАДА ЗАРАЗ

Загальна кількість
10 396 ЧОЛ.

Працездатне населення
6 380 ЧОЛ.

Працевлаштоване населення
4 158 ЧОЛ.

Сільське господарство
112 ЧОЛ.

Промисловість
1590 ЧОЛ.

Дороги, які потребують капітального ремонту
87 КМ.

Школи
7 ШТ.

Дитячі садки
1 ШТ.

Дороги, які потребують поточного ремонту
40 КМ.

Бібліотеки
9 ШТ.

Будинки культури
9 ШТ.

Об'єктів підприємницької діяльності
128 ШТ.

Амбулаторії
2 ШТ.

Медичні пункти
8 ШТ.

ГАЛУЗИ ДІЯЛЬНОСТІ

Виготовлення м'ясних, молочних, рибних, виробів

Вирощування сільсько-господарської продукції

Виготовлення столярних виробів та меблів

Перевезення вантажів

Торгівля

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ НА 10 РОКІВ

ЯКОЮ МИ ХОЧЕМО БАЧИТИ НАШУ ГРОМАДУ?

Реконструкція очисних споруд

Розвиток соціальної сфери

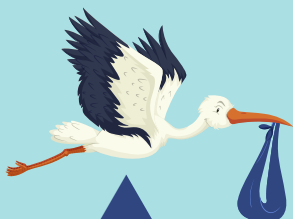
Розвиток економіки

Капітальний ремонт доріг

Розвиток цивільного захисту

1

Ремонти доріг, утримання мереж вуличного освітлення

ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТУ

2

Створення умов для функціонування КП "Верхнянський господар"

3

Реконструкція очисних споруд

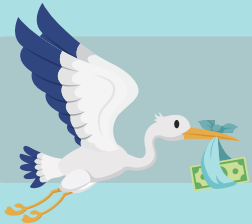

4

Ремонти приміщень закладів соціальної сфери

14 195
тис.грн.
Власні доходи

ЗВІДКИ В БЮДЖЕТІ ГРОШІ

46 180
тис.грн.
Трансфери

Основними платежами надходжень до бюджету є податок та збір на доходи фізичних осіб, єдиний податок та плата за землю. Найбільшими платниками податку та збору на доходи фізичних осіб є відділ освіти Верхнянської сільської ради ОТГ, ТзОВ «Гудвеллі Україна», сільська рада, ІКО ІФ ТОВ, КНП ЦПМСД Верхнянської ОТГ, ПП Манич Р.М.

ВСЬОГО
64 361
тис.грн.

Найбільші платники єдиного податку: Агрокомпанія Прикарпаття ТОВ, ТзОВ «Гудвеллі Україна», ПП Манич Р.М., ПП Мельник О.В., ПП Яковина І.Р.

КУДИ ІДУТЬ ГРОШІ З БЮДЖЕТУ

Основним пріоритетом в здійсненні видатків з сільського бюджету залишається збереження соціальної спрямованості. Видатки на оплату праці - 65,4 відсотків, а сплата за використану електроенергію – ще майже 7 відсотків. Найбільша доля видатків з бюджету громади іде на забезпечення функціонування сфери освіти. Зокрема, з коштів громади утримується 2 ліцеї, 4 гімназії, 1 початкова школа та 1 заклад дошкільної освіти. Значними є і видатки на управління.

Для розвитку соціальної сфери передбачені кошти на капітальний і поточні ремонти приміщень бюджетних установ громади, ремонт майстерні та спортивного залу, відкриття дитячого садочка.

Для запровадження у громаді роздільного збору побутових відходів цього року в бюджеті громади передбачені кошти на створення місць для збору, сортування та вивозу сміття, проведення навчання для жителів громади, придбання сміттєвих баків

В напрямку покращення інфраструктури та благоустрою сіл – ремонт доріг місцевого значення, встановлення вуличного освітлення в селах ОТГ, реконструкція очисних споруд.

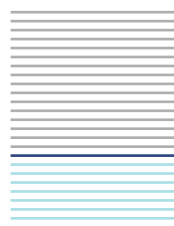
38 026
тис.грн.

Освіта

7 221
тис.грн.

Управління
громадою

7 061
тис.грн.

Передача коштів
медичної субвенції

3 794
тис.грн.

Економічна
діяльність

3 308
тис.грн.

Культура
та мистецтво

2 282
тис.грн.

Житлово – комунальне
господарство

838
тис.грн.

Соціальний
захист та соціальне
забезпечення

650
тис.грн.

Охорона
здоров'я

НАЙБІЛЬШІ ВИДАТКИ З БЮДЖЕТУ

30 482
тис.грн.

Оплата
праці

3 156
тис.грн.

Оплата
енергоносіїв

4 387
тис.грн.

Інше

ОСВІТА

38 026
тис.грн.

6 764
тис.грн.

Оплата
праці

279
тис.грн.

Оплата
енергоносіїв

178
тис.грн.

Інше

УПРАВЛІННЯ
ГРОМАДОЮ

7 221
тис.грн.

2 014
тис.грн.

Оплата
праці

382
тис.грн.

Оплата
енергоносіїв

911
тис.грн.

Інше

КУЛЬТУРА

3 308
тис.грн.

ПРОПОЗИЦІЇ ДО БЮДЖЕТУ

ПЕРЕЛІК ПРОПОЗИЦІЙ, ЯКІ БУЛИ ПІДТРИМАНІ:

Ремонт доріг
місцевого значення

Облаштування місць
для сміття

Відкриття дитячого
садочка в с.Завадка

Відкриття школи
мистецтв в с.Верхня

Заміна дверей і бруківки
в Станьківській гімназії

Ремонт спортзалу
у Верхнянському ліцеї

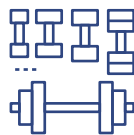

Встановлення вуличного
освітлення в селах ОТГ

ПЕРЕЛІК ПРОПОЗИЦІЙ, ЯКІ НЕ БУЛИ ПІДТРИМАНІ:

Ремонт
Негівської гімназії

Облаштування
стадіону в с.Гуменів

Облаштування
міні-пекарні

Капітальний ремонт
стадіону с. Верхня

Безкоштовний проїзд 1 раз
на тиждень для пенсіонерів

Відпочинкова паркова
зона в с. Негівці

Відновлення роботи
відділення ощадкаси

Сесією сільської ради визначено найважливіші об'єкти для фінансування в поточному році, так як на всі потреби коштів у бюджеті не вистачає.

ДЖЕРЕЛА ВИДАТКІВ В СФЕРІ ОСВІТИ

20 431
тис.грн.
Субвенції

3 573
тис.грн.
Додаткова
дотація

10 000
тис.грн.
Базова
дотація

4 021
тис.грн.
Власні доходи
громади

Верхнянський
ліцей

6 435
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

243

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

26,5
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Довгойнилівський
ліцей

6 266
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

135

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

46,4
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Завадківська
гімназія

4 146
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

184

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

22,5
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Зборянська
гімназія

5 290
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

135

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

39,2
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Негівська
гімназія

4 716
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

132

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

35,7
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Станківська
гімназія

3 499
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

86

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

40,7
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

Степанівська
початкова школа

1 478
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ЗАКЛАД

18

КІЛЬКІСТЬ
УЧНІВ

82,1
тис.грн.

ВИДАТКИ НА
ОДНОГО УЧНЯ

БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Бюджет розвитку громади заплановано відповідно до пріоритетів:

1. Реконструкція очисних споруд
2. Проведення капітальних та поточних ремонтів приміщень закладів соціальної сфери
3. Розвиток підприємництва, благоустрій, створення умов для функціонування комунального підприємства «Верхнянський господар».
4. Проведення капітальних та поточних ремонтів доріг, утримання та розвиток мереж вуличного освітлення

Капітальний ремонт будинків культури

Ремонт доріг комунальної власності

Спецтехніка для КП "Верхнянський господар"

Ремонт спортзалу Верхнянського ліцею

Реконструкція очисних споруд Зборянської гімназії

Ремонт спортзалу Довгойнилівського ліцею

Ремонт приміщення під дитячий садок в с.Завадка

Ремонт гаражів для КП "Верхнянський господар"

Технічне переоснащення вуличного освітлення

Облаштування спорт майданчика в с.Негівці

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Адреса Верхнянської сільської ради ОТГ: 77324 Івано-Франківська обл., Калуський р-н,

с. Верхня, вул. Шевченка, 72

Електронна пошта: verhnya.silskarada@gmail.com

Контактні телефони:

Климишин Л.В. (+38 (068) 188 65 73)

Невидомська Г.М. (+38 (095) 707 38 22)

Сайт громади: verhnyanskaotg.dosvit.org.ua

Бюджет для громадян підготовлений фінансовим відділом Верхнянської сільської ради ОТГ